

Sygn. akt II Cz 627/14

POSTANOWIENIE

Dnia 19 maja 2014 r.

Sąd Okręgowy w Szczecinie II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Małgorzata Grzesik

po rozpoznaniu w dniu 19 maja 2014 r. w Szczecinie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa A. J.

przeciwko T. M.

o zapłatę

na skutek zażalenia pozwanego na postanowienie Sądu Rejonowego w Goleniowie z dnia 30 stycznia 2014 r. w przedmiocie oddalenia wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych, sygn. I C 8/10

postanawia:

oddalić zażalenie.

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem z dnia 30 stycznia 2014 r. Sąd Rejonowy w Goleniowie oddalił wniosek pozwanego o zwolnienie od kosztów sądowych w postaci opłaty od apelacji.

W uzasadnieniu Sąd pierwszej instancji wskazał, że ze złożonego przez pozwanego oświadczenia o stanie rodzinnym i majątkowym wynika, iż w gospodarstwie domowym pozostaje jego żona M. M. oraz dwoje uczących się dzieci, tj. J. M. (1) oraz J. M. (2). Pozwany wraz z rodziną zamieszkuje w lokalu mieszkalnym o powierzchni 90 m². W uzasadnieniu wniosku pozwany wskazał, iż razem z żoną, która nie pracuje, posiada ogólny miesięczny dochód w wysokości około 2.000 zł z tytułu podejmowanych przez niego prac dorywczych. Działalność gospodarcza, którą prowadzi jest aktualnie zawieszona. Pozwany podał, iż miesięcznie wydatkuje zgromadzone pieniądze na utrzymanie mieszkania. Pozwany nie wskazał jednakże na co przeznaczają częściowe kwoty tytułem utrzymania mieszkania składające się na kwotę w łącznej wysokości 1.200 zł. Ponadto pozwany nie podał kosztów utrzymania rodziny, zakupu żywności, odzieży, środków czystości oraz środków higienicznych, a zatem w tym zakresie jego wnioski nie mógł zostać zweryfikowany i poddany ocenie. Sąd Rejonowy stwierdził, że ustawa nie przewiduje automatyzmu w zwalnianiu od kosztów sądowych. Zwolnienie jest wyjątkiem od obowiązującej zasady obowiązkowego ponoszenia opłat sądowych. Niezbędną przesłanką uzyskania zwolnienia z tego obowiązku jest taka sytuacja, gdy uiszczenie kosztów sądowych przez stronę spowodowałoby uszczerbek w utrzymaniu koniecznym, a więc w niezbędnym i podstawowym zakresie, strony i jej rodziny. Wykazanie tych okoliczności jest obowiązkiem strony ubiegającej się o zwolnienie od kosztów sądowych, a nie Sądu. W przypadku złożenia przez stronę lakonicznego oświadczenia Sąd nie jest zobowiązany do prowadzenia dochodzenia, gdyż niemożność rozpoznania wniosku powstała na skutek złożenia niedokładnego oświadczenia w tym przedmiocie. Sąd Rejonowy wskazał ponadto, iż kwota opłaty od apelacji nie przekracza miesięcznego dochodu wnioskodawcy i jego żony. Obciążenie zaś strony kosztami sądowymi, których wysokość nie przewyższa jednomiesięcznych jej dochodów zbliżonych do przeciętnych zarobków, z reguły nie oznacza, że nie jest ona w stanie ponieść tych kosztów. W ocenie Sądu, pozwany co najmniej od daty wydania wyroku powinien

był rozpocząć gromadzenie niezbędnych środków finansowych na poniesienie kosztów opłaty sądowej od apelacji. Ponadto, w ocenie Sądu Rejonowego, wnioskodawca nie wykorzystuje w pełni swoich możliwości zarobkowych.

Z postanowieniem powyższym nie zgodził się pozwany, wnosząc zażalenie i zaskarżając je w całości. Pozwany zarzucił:

1) naruszenie prawa procesowego mające istotny wpływ na treść wydanego rozstrzygnięcia, a mianowicie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez brak wszechstronnej oceny okoliczności przedstawionych we wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych dotyczących sytuacji majątkowej i zarobkowej pozwanego skutkującej uznaniem, iż;

a) pozwany nie może być uznany za osobę ubogą, która na skutek uiszczenia opłaty od apelacji utraci możliwość zaspokajania kosztów niezbędnych dla koniecznego utrzymania siebie i rodziny,

b) pozwany był w stanie poczynić oszczędności na poczet opłaty sądowej od apelacji, a także, iż pozwany jest w stanie podjąć pracę i osiągać zarobki pozwalające mu na zgromadzenie środków na uiszczenie kosztów sądowych bez uszczerbku dla utrzymania koniecznego dla siebie i rodziny, podczas gdy w obecnej sytuacji pozwany z racji braku stałej pracy oraz konieczności utrzymania rodziny nie jest w stanie ponieść opłaty od wniesionej apelacji bez uszczerbku dla utrzymania siebie i rodziny;

2) naruszenie przepisów prawa materialnego, mające istotny wpływ na treść wydanego rozstrzygnięcia, a w szczególności art. 102 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych poprzez niezastosowanie go w sytuacji, gdy pozwany spełnił przesłanki do zwolnienia go z obowiązku ponoszenia kosztów sądowych w całości,

3) naruszenie prawa procesowego mające istotny wpływ na treść wydanego rozstrzygnięcia, a mianowicie art. 102 ust. 2 ustawy o kosztach sądowych w zw. z art. 130 § 1 k.p.c. poprzez ich niezastosowanie i nie wezwanie pozwanego do udokumentowania swoich dochodów oraz wydatków potrzebnych na utrzymanie siebie oraz gospodarstwa domowego, pomimo tego, iż braki te zostały przez Sąd stwierdzone, co uniemożliwiło pozwanemu przedstawienie w sposób wyczerpujący i zgodny z oczekiwaniami Sądu swojej sytuacji rodzinnej i majątkowej.

W związku z powyższym skarżący wniósł o zmianę skarżonego orzeczenia poprzez uwzględnienie niniejszego wniosku i zwolnienie pozwanego od kosztów sądowych w zakresie opłaty od apelacji.

W uzasadnieniu pozwany wskazał, że przy dochodzie w wysokości około 2 000 złotych miesięcznie przypadającym na czteroosobową rodzinę, nie sposób poczynić oszczędności na zabezpieczenie kosztów toczącego się postępowania. Poczynienie jakichkolwiek oszczędności przez pozwanego wbrew uznaniu Sądu nie było możliwe, ponieważ wszystkie środki uzyskiwane przez pozwanego, pochodzące z prac dorywczych, były i są przez niego wydatkowane na utrzymanie konieczne rodziny. Pozwany wskazał także, że borykał się od dłuższego czasu z brakiem większych zleceń, co skutkowało obecnie zawieszeniem prowadzonej działalności gospodarczej. Spełnienie warunku wskazanego przez Sąd a dotyczącego wykorzystania pełni możliwości zarobkowych, z uwagi na obecną sytuację na rynku pracy jak i rynku usług budowlanych graniczy z niemożliwością. W ocenie skarżącego, Sąd I instancji dopuścił się naruszenia prawa procesowego poprzez zaniechanie wezwania pozwanego do udokumentowania swoich dochodów oraz wydatków potrzebnych na utrzymanie siebie oraz gospodarstwa domowego, pomimo tego, że braki te zostały przez Sąd stwierdzone.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Zażalenie nie zasługuje na uwzględnienie.

Zwolnienie od kosztów sądowych, o którym mowa w ustawie z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych jest instytucją wyjątkową, której zastosowanie jest uzależnione od niemożności poniesienia tych kosztów bez uszczerbku utrzymania koniecznego dla siebie i rodziny. W związku z tym ubiegający się o takie zwolnienie winien złożyć stosowne oświadczenie, z którego taka niemożność wynika. Sąd rozpoznający wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych dokonuje oceny, czy uzyskiwane przez stronę dochody, przy uwzględnieniu ponoszonych przez nią wydatków, wystarczają na pokrycie kosztów sądowych, a jednocześnie, czy poniesienie tych kosztów nie odbyłoby

się kosztem utrzymania strony składającej taki wniosek i jej rodziny. To na stronie, która decyduje się na zgłoszenie wniosku o zwolnienie od obowiązku ponoszenia kosztów sądowych, spoczywa obowiązek wykazania, że nie jest w stanie ich ponieść bez uszczerbku w koniecznym utrzymaniu siebie i rodziny. Stąd też oświadczenie majątkowe powinno zawierać szczegółowe wymienienie uzyskiwanych dochodów oraz kwot ponoszonych wydatków, a do sądu należy wyłącznie ocena, czy w stosunku do strony zachodzą podstawy do zwolnienia z kosztów sądowych. Ustalając, na podstawie oświadczenia, warunki finansowe strony należy mieć na względzie także wysokość należnej opłaty i zważyć, czy w okolicznościach konkretnej sprawy nie będzie ona stanowiła faktycznej bariery w uzyskaniu przez stronę ochrony jej praw.

W ocenie Sądu Okręgowego, biorąc pod uwagę także okoliczności przytoczone w rozpoznawanym zażaleniu, brak jest podstaw do zmiany zaskarżonego orzeczenia i zwolnienia pozwanego od kosztów sądowych w postaci opłaty sądowej od apelacji.

Podkreślenia w tym miejscu wymaga, iż to na stronie, która domaga się zwolnienia od kosztów sądowych służy obowiązek wykazania, iż nie jest w stanie ponieść tych kosztów bez uszczerbku w koniecznym utrzymaniu siebie i rodziny. Stąd też oświadczenie o stanie rodzinnym i majątkowym powinno w sposób pełny i rzetelny odzwierciedlać rzeczywistą sytuację rodzinną i majątkową zainteresowanego. Jedynie złożenie przez podmiot ubiegający się o uzyskanie zwolnienia od kosztów sądowych rzetelnego i wyczerpującego oświadczenia o stanie rodzinnym i majątkowym pozwala na wszechstronne rozważanie sytuacji materialnej takiej osoby, a w konsekwencji, ewentualne przyznanie zwolnienia. Przy czym to w interesie strony leży złożenie kompletnego oświadczenia, które w sposób kompleksowy przedstawia jej sytuację.

W niniejszej sprawie według oświadczenia pozwanego ponosi on jedynie koszty utrzymania mieszkania. Nie było przy tym potrzeby wzywania pozwanego do uzupełnienia braków oświadczenia bowiem nie było ono nimi dotknięte. Czym innym są bowiem braki oświadczenia polegające na nieuzupełnieniu wszystkich rubryk oświadczenia, a czym innym przedstawienie informacji, z których wynika konkretna informacja.

Natomiast skoro dłużnik na samo utrzymanie mieszkania wydatkuje kwotę 1200 zł (co wynika ze złożonego oświadczenia), to niemożliwym jest utrzymanie czteroosobowej rodziny za 800 zł miesięcznie, a zatem oświadczenie to jest nierzetelne i świadczy o tym, że rodzina dłużnika posiada dodatkowe źródła utrzymania (dłużnik nie wskazał, że korzysta z pomocy społecznej albo pomocy osób trzecich). W tej sytuacji nie sposób ocenić czy zaistniały podstawy do ewentualnego zwolnienia od kosztów sądowych i ewentualnie w jakim zakresie. To w interesie pozwanego leżało przekonanie sądu, że jest osobą ubogą, która wymaga pomocy państwa w zakresie uiszczania kosztów sądowych. Złożone oświadczenie w żadnym zakresie nie przekonało sądu o tym fakcie.

W świetle powyższych rozważań Sąd Okręgowy na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji postanowienia.

(...)

Z.:

(...)

(...)

(...)

(...)